

In luciferam sanctam domini resurrectionem

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΩΤΟΦΟΡΟΝ ΚΑΙΑΓΙΑΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Εὐλόγητος ὁ θεός. εὐφημήσωμεν σήμερον τὸν μονογενῆ θεὸν τὸν τῶν οὐρανίων γεννήτορα, τὸν τῶν κρυφίων λαγόνων τῆς γῆς ὑπερκύψαντα καὶ ταῖς φαεσφόροις ἀκτίσι τὴν ὄλην οἰκουμένην ἀποσκιάσαντα. εὐφημήσωμεν σήμερον τὴν ταφὴν τοῦ μονογενοῦς, τὴν ἀνάστασιν τοῦ νικητοῦ, τὴν χαρὰν τοῦ κόσμου, τὴν ζωὴν τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου. εὐφημήσωμεν σήμερον τὸν τὴν ἁμαρτίαν ἐνδυσάμενον. εὐφημήσωμεν σήμερον τὸν θεὸν λόγον, ὃς τὴν τοῦ κόσμου σοφίαν ἤλεγξε, τῶν προφητῶν τὴν πρόρρησιν ἐκύρωσε, τῶν ἀποστόλων τὸν σύνδεσμον συνήθροισε, τῆς ἐκκλησίας τὴν κλήσιν, τοῦ πνεύματος τὴν χάριν ἀφήπλωσε. ἰδοὺ γὰρ ἡμεῖς οἱ ποτε ξένοι ὄντες τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιγνώσεως τὸν θεὸν ἐπέγνωμεν καὶ τὸ γεγραμμένον πεπλήρωται· Μνησθήσονται καὶ ἐπι στραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. τί μνησθήσονται; τὴν παλαιὰν πτώσιν, τὴν νέαν ἀνάστασιν, τὴν ἀρχαίαν παράβασιν καὶ τὴν ὕστερον διόρθωσιν, τὴν θνήσιν τῆς Εὐας, τῆς παρθένου τὴν γέννησιν, τῶν ἐθνῶν τὴν ἐπανόρθωσιν, τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν ἄφεσιν, τῶν προφητῶν τὴν πρόρρησιν, τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα, τῆς κολυμβήθρας 9.316 τὴν ἀναγέννησιν, τοῦ παραδείσου τὴν εἰσοίκησιν, τῶν οὐρανῶν τὴν ἐπάνοδον, τὸν δημιουργὸν ἀναστησάμενον, τὸν τὴν ἀπρέπειαν ἀποδυσάμενον, τὸν τῇ θεϊκῇ μεγαουργίᾳ τὸ φθαρτὸν εἰς ἀφθαρσίαν μεταλλεύσαντα. καὶ ποῖαν ἀπρέπειαν ἀπέθετο; ἦν Ἡσαΐας εἶπε· Καὶ εἶδομεν αὐτόν, φησί, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε τοῖς ἀλιτηρίοις Ἰουδαίοις προσωμίλει καὶ Σαμαρίτης καὶ δαιμόνιον ἔχων ἐκαλεῖτο, ὅτε Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης καὶ τὰ τοῦ σκότους γεννήματα πρὸς φόνον ἐκράτουν τὸν ἀχώρητον. οὐκ ἀσκόπως ἔλεγεν αὐτοῖς Ἰωάννης· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ὄντως γὰρ ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μενεῖ ἐπ' αὐτούς. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε τὸ βλάστημα τῆς ἐπιεικείας ραπίσμασι ἐλάμβανον καὶ μεθ' ὄρκων ἠρώτων τὸν τῶν ὄρκων δικαστὴν ὑπάρχοντα. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε ἐδικάζετο ὁ δικαστὴς καὶ ἐκρίνετο ὁ κριτὴς τοῦ κόσμου, ὁ οἰκέτης ἠρώτα καὶ ὁ δεσπότης ἐσιώπα, τὸ φῶς ἠσύχαζε καὶ τὸ σκότος ἐγαυρία, τὸ πλάσμα ἐθρασύνετο καὶ ὁ δημιουργὸς ἐκαρτέρει. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε οἱ ταῦροι ἐκεράτιζον καὶ ὁ μόσχος παρίστατο, ὅτε ὁ λέων ὠρύετο καὶ οἱ ταῦροι ἐγαυρύνοντο καθὼς γέγραπται· Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με· ἦνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν ὡς λέων ἀρπάζων καὶ ὠρούμενος. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε οἱ κύνες ὑλάκτουν καὶ ὁ δεσπότης ἠνείχετο, ὅτε οἱ λύκοι ἤρπαζον καὶ τὸ πρόβατον παρίστατο, 9.317 ὅτε ὁ ληστής εἰς ζωὴν ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ ζωὴ τοῦ κόσμου εἰς θάνατον εἴλκετο, ὅτε ἐβόων ἐκείνην τὴν ἄτακτον καὶ ὀλέθριον φωνὴν Ἴaron, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν, Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, οἱ κυριοκτόνοι, οἱ προφητοκτόνοι, οἱ θεομάχοι, οἱ μισόθεοι, οἱ τοῦ νόμου ὕβρισταί, οἱ τῆς χάριτος πολέμιοι, οἱ ἀλλότριοι τῆς πίστεως τῶν πατέρων, οἱ συνήγοροι τοῦ διαβόλου, τὰ γεννήματα τῶν ἐχιδνῶν, οἱ ψιθυρισταί, οἱ κατάλαλοι, οἱ ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ἡ ζύμη τῶν Φαρισαίων, τὸ συνέδριον τῶν δαιμόνων, οἱ ἀλάστορες, οἱ πάμφαυλοι, οἱ λιθασταί, οἱ μισόκαλοι. εἰκότως γὰρ ἔκραζον· Ἴaron, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. ἐβάρει γὰρ αὐτούς ἡ ἐπιδημία τῆς θεότητος μετὰ σαρκὸς καὶ ἐλυπεῖτο τὸν ἔλεγχον ὁ τρόπος· ἔθος γὰρ ἁμαρτωλοῖς μισεῖν τὴν τῶν δικαίων συντυχίαν. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε αὐτόν

ἐφραγέλλωσαν καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἐβασάνιζον φέροντα ἐκουσίως πάθη, ἵνα τοὺς παλαιοὺς μῶλωπας τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων θεραπεύση, ὅτε τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐβάσταζε τὸ κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαιον, ὅτε στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιέβαλλον τῷ στεφανοῦντι τοὺς πεποηθότας ἐπ' αὐτόν, ὅτε πορφύραν ἐνέδυσαν τὸν ἀφθαρσίαν τοῖς ἀναγεννωμένοις δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἁγίου χαριζόμενον, ὅτε προσήλωσαν τῷ ξύλῳ τὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου κύριον ὑπάρχοντα. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε ἐθριάμβευον ἐμπαίζοντες οἱ στρατιῶται τὸν τῆς στρατιᾶς τῶν οὐρανῶν δεσπότην. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε καλάμῳ περιθέντες σπόγγον ἐμπλήσαντες ὄξους ἐπότιζον αὐτόν καὶ χολὴν ἐδίδουν τὸν τὸ μάννα 9.318 αὐτοῖς ἐπομβρήσαντα, ὅτε αἱ πέτραι ἐρρήγνυντο καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίζετο τῶν ἀλιτηρίων τὴν τόλμαν ἐκπληττόμενα, ὅτε ὁ ἥλιος ἐπένθει καὶ τὸ σκότος ὡς σάκκον ἐνεδύετο πενθῶν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπόπτωσιν· ἐθρήνει γὰρ ἡ ἡμέρα τὰς Ἰουδαίων συμφορὰς, ὅτε ἐν μέσῳ ληστῶν ἡ ζωὴ ἐκρέματο τοῦ μὲν ὄνειδίζοντος καὶ καταλαλοῦντος, τοῦ δὲ τῆ μετανοία ληστεύοντος τὸν παράδεισον. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε τὸ σῶμα πρὸς ταφὴν ἐδίδετο. Πότε ἦν ἄτιμος; ὅτε οἱ στρατιῶται ἐφύλαττον καὶ ἡ γῆ κατέκρυπτε τὸν τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐδράσαντα, ὅτε οἱ ἀπόστολοι ἐκρύπτοντο τῶν πειρασμῶν τὸν ὄγκον οὐ δυνάμενοι φέρειν. Ἀλλὰ ὄρα, ἀγαπητέ, τοῦ θεοῦ τὰ θαύματα καὶ μετὰ τὸ πάθος τῆς χαρᾶς τὰ κατορθώματα. ὁ ἄτιμος εἰς εὐδοξίαν μετεβάλλετο καὶ ἡ τοῦ κόσμου χαρὰ ἀφθαρτος ἐγήγερται μετὰ τοῦ σώματος. τότε ὠδινεν ἡ γῆ καὶ ἐκυοφόρησεν ἡ ἡμέρα καὶ ἀπέπτυσεν ὁ θάνατος τὴν πάντων ζωὴν· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θανάτου τὸν πάντα λόγῳ κρατοῦντα.

Ἐορτάσωμεν τοίνυν τριήμερον ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου πρόξενον. ὥσπερ γὰρ Μαρία ἡ θεοτόκος παρθενικὰς καὶ ἀνυμφεύτους ὠδῖνας οὐ λύσασα βουλήσει θεοῦ καὶ πνεύματος χάριτι ἐγέννησε τὸν τῶν αἰώνων ποιητὴν τὸν ἐκ θεοῦ θεὸν λόγον, οὕτως καὶ ἡ γῆ ἐκ τῶν οἰκείων λαγόνων τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου λύσασα ἀπέπτυσε κελευσθεῖσα τὸν τῶν Ἰουδαίων δεσπότην· οὐ γὰρ ἡδύνατο κατέχειν σῶμα φορεῖον ἀθανασίας γενόμενον. σκοπῶν τοίνυν ὁ προφήτης Δαβὶδ τῆς εὐπρεπείας τὴν διόρθωσιν, τοῦ θανάτου τὴν λύσιν, τῶν ποτε δούλων τὴν ἐλευθερίαν βοᾷ καὶ λέγει· Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. ποῖαν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο; τὴν ἀφθαρσίαν, τὴν ἀθανασίαν, τῶν ἀποστόλων τὴν σύγκλητον, τῆς ἐκκλησίας 9.319 τὸν στέφανον. οὐκέτι Ἰούδας προδίδωσιν, οὐκέτι Καϊάφᾶς ἀπειλεῖ, οὐκέτι Ἡρώδης πρὸς παιδοκτονίαν ὀπλίζεται, οὐκέτι Πιλάτος δικάζει οὔτε Ἰσραηλίται κρατοῦσι· τὸ γὰρ φθαρτὸν γέγονεν ἀφθαρτον καὶ ὁ παρ' αὐτοῖς νομιζόμενος ἄνθρωπος ψιλὸς θεὸς ἀποδέδεικται ἀληθινός. διὸ καὶ ἡμεῖς βοῶμεν· Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τὸ νῆκος; Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. δύναμιν λέγει τὴν διὰ σαρκὸς οἰκονομίαν· ὅτι γὰρ ἐκείνης δυνατώτερον οὐδὲν, διὰ σώματος ὁ ἀσώματος δαίμονας κατέβαλε, διὰ σταυροῦ τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις ἐξεπολιόρκησεν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ πρῶτα ἐκλόνει τὴν γῆν ἡ ἀμαρτία, ἀναστὰς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καθὼς προεῖπεν, ἐστερέωσεν αὐτὴν τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ μηκέτι πρὸς ὄλισθον ἀπωλείας βαδίζειν μήτε χειμῶσι τῆς πλάνης ῥιπίζεσθαι. μάρτυρα δὲ τοῦ λόγου τὸν μακάριον Παῦλον ἀγάγωμεν λέγοντα οὕτως. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. διὸ καὶ ὁ ψαλμωδὸς λέγει· Ἔτοιμος ὁ θρόνος σου ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ, καί· Ἡ βασιλεία σου βασιλεία αἰώνιος, ἣτις οὐ διαφθαρήσεται, καὶ πάλιν· Ἡ βασιλεία σου βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων, καὶ πάλιν· Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιασθήτω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλάι, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

